

WYROK Z DNIA 5 PAŹDZIERNIKA 2004 R.

V KK 224/04

Nie ma podstaw do wymierzenia kary łącznej w sytuacji, gdy za dwa zbiegające się przestępstwa wymierzono karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania oraz karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, a nie są spełnione przesłanki określone w art. 69 k.k.

Przewodniczący: sędzia SN H. Gordon-Krakowska.

Sędziowie SN: P. Hofmański (sprawozdawca), Z. Stefaniak.

Prokurator Prokuratury Krajowej: A. Herzog.

Sąd Najwyższy w sprawie Mariusza T., po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 5 października 2004 r. kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego od wyroku Sądu Rejonowego w M. z dnia 12 maja 2003 r.,

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę p r z e k a z a ł do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w M.

Z u z a s a d n i e n i a :

Wyrokiem łącznym z dnia 12 maja 2003 r. Sąd Rejonowy w M. połączył wymierzone Mariuszowi T. wyrokami tegoż Sądu z dnia 27 czerwca 2002 r., z dnia 14 marca 2002 r., z dnia 8 lipca 2002 r., oraz z dnia 23 paź-

dziennika 2002 r., kary pozbawienia wolności, odpowiednio: rok i 2 miesiące z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat, rok i 4 miesiące z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat, rok z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat, rok i 6 miesięcy, i wymierzył Mariuszowi T. karę łączną w wymiarze 3 lat pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.

Wyrok powyższy uprawomocnił się na skutek pozostawienia bez rozpoznania cofniętej apelacji skazanego.

Kasację od wyroku łącznego Sądu Rejonowego w M. wywiódł Prokurator Generalny podnosząc zarzut rażącej obrazy prawa materialnego, t.j. art. 89 § 1 k.k., polegającej na orzeczeniu kary łącznej bezwzględnego pozbawienia wolności za zbiegające się przestępstwa, za które wyrokami jednostkowymi orzeczono kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem oraz karę bez warunkowego zawieszenia wykonania. Podnosząc taki zarzut autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w M.

W uzasadnieniu kasacji Prokurator Generalny odwołał się do treści uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2001 r., I KZP 2/01 (OSNKW 2001, z. 5-6, poz. 41), w której wyrażono pogląd, że w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i bez warunkowego jej zawieszenia – orzeczenie kary bez warunkowego zawieszenia jej wykonania w wyroku łącznym nie jest dopuszczalne. Wskazał też autor kasacji, że skutek orzeczenia Sądu Rejonowego jest taki sam, jak zarządzenie wykonania co najmniej jednej z trzech objętych karą łączną kar warunkowo zawieszonych, co nastąpiło przy braku spełnienia przesłanek wymienionych w art. 75 § 1, § 2 i § 3 k.k.

Rozpoznając kasację Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest zasadna i zasługuje na uwzględnienie. W istocie bowiem Sąd Rejonowy w M. dopuścił się rażącej obrazy art. 89 § 1 k.k. poprzez wymierzenie Mariuszowi T. bezwzględnej kary pozbawienia wolności w sytuacji, gdy nie wszystkie spośród kar wymierzonych poszczególnymi podlegającymi połączeniu wyrokami były karami pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia ich wykonania. Jak trafnie przyjmuje w swoim orzecznictwie Sąd Najwyższy (por. w szczególności wskazaną w kasacji uchwałę z dnia 27 marca 2001 r.), w sytuacji, o której mowa w art. 89 § 1 k.k. wymierzenie takiej kary nie jest dopuszczalne.

Uzasadnienie niniejszego wyroku nie może ograniczać się do wskazania przyczyny uchylecia wyroku zaskarżonego kasacją. Sąd kasacyjny uchylając wyrok i przekazując sprawę do ponownego rozpoznania zobowiązany jest bowiem do sformułowania pod adresem sądu ponownie rozpoznającego sprawę wskazań co do dalszego postępowania. Wypełnienie tego zadania wymaga zaś zwrócenia uwagi na kilka elementów.

Wokół powoływanej powyżej uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2001 r. narosło sporo nieporozumień. Nie spotkała się ona z aprobatą w piśmiennictwie (por. krytyczne glosy K. Grzegorzcyka, WPP 2001, nr 2, s. 150; M. Gajewskiego, MoP 2001, nr 18, s. 940; W. Marcinkowskiego, WPP 2002, nr 3, s. 160 oraz uwagi A. Marka: Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2004, s. 297-298). Krytycy tej uchwały nie wczytali się jednak zapewne uważnie w treści zapisane w jej uzasadnieniu, z którego wcale nie wynika – jak chcieliby – że w sytuacji, gdy sąd staje wobec zagadnienia połączenia kary pozbawienia wolności orzeczonej jako kara bezwzględna z karą pozbawienia wolności orzeczoną z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, musi on orzec karę z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Przepis art. 89 § 1 k.k. taką możliwość jedynie przewiduje, i to pod warunkiem, że zachodzą warunki określone w art. 69 kk. Nie jest to zatem i nie może być obligatoryjne. Konkluzji takiej nie tylko bowiem nie da

się wyczytać z treści przepisu art. 89 § 1 k.k., ale także nie dałoby się jej pogodzić ze zdrowym rozsądkiem. Nie ma bowiem żadnych sensownych racji, dla których osoba skazana na karę pozbawienia wolności wymierzoną bez warunkowego zawieszenia jej wykonania miała korzystać z dobrodziejstwa probacji tylko dlatego, że obok przestępstwa, za które tę karę wymierzono, popełniła także inne przestępstwo, za które wymierzono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, a kara ta podlega połączeniu z karą wymierzoną jako bezwzględna. Już w uzasadnieniu uchwały z dnia 21 listopada 2001 r., I KZP 14/01 (OSNKW 2002, z. 1-2, poz. 1) Sąd Najwyższy zauważył, że tezę uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2001 r. „odnosić należy jedynie do sytuacji, w której sąd dochodzi do przekonania, iż zachodzą przesłanki do warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej, określone w art. 69 k.k. Sens tej uchwały jest zatem taki, iż w wypadku, gdy przesłanki z art. 69 k.k. nie zachodzą, sąd nie może połączyć węzłem kary łącznej kar z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia wykonania oraz zawiesić wykonania kary łącznej (w takiej sytuacji nie dochodzi do wydania wyroku łącznego), nie zaś taki, że w każdym wypadku opisanego zbiegu obowiązany jest orzec karę łączną z warunkowym zawieszeniem jej wykonania”.

Innymi słowy, jedynie na nieporozumieniu polegać mogą próby przeciwstawiania tezie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2001 r. twierdzenia, że stosowanie dobrodziejstwa warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności w sytuacji, o której mowa w art. 89 § 1 k.k., jest fakultatywne a nie obligatoryjne. Nie można bowiem wyciągać z wypowiedzi Sądu Najwyższego jakichkolwiek wniosków za pomocą zabiegu opartego na rozumowaniu *a contrario*. W rzeczywistości prawdziwe jest zarówno twierdzenie, że nie można wymierzyć bezwzględnej kary pozbawienia wolności w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i bez warunko-

wego jej zawieszenia, jak i twierdzenie, że orzeczenie kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania jest fakultatywne i może nastąpić tylko wtedy, gdy spełnione są warunki określone w art. 69 k.k.

W związku z tym należy dojść do przekonania, że w sytuacji, gdy za dwa zbiegające się przestępstwa wymierzono karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania oraz karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, a nie są spełnione przesłanki określone w art. 69 k.k. (co otwiera możliwość warunkowego zawieszenia wykonania kary), nie zachodzą przesłanki do wymierzenia kary łącznej. Wymierzenie bowiem w takiej sytuacji kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania może bowiem (aczkolwiek *in concreto* wcale nie musi) prowadzić do pogorszenia sytuacji skazanego. Takiego rezultatu łączenia kar nie da się zaś zaakceptować nie tylko dlatego, że instytucja kary łącznej ze swej istoty ma na celu racjonalizację karnia, ale także dlatego, iż niejednokrotnie wywoływałoby ono takie same skutki, co zarządzenie wykonania warunkowo zawieszonych kary pozbawienia wolności, niezależnie od warunków określonych w art. 75 § 1 – 3 k.k.

Reasumując, jeżeli sąd właściwy do wydania wyroku łącznego stoi przed problemem połączenia kar wymierzonych z warunkowym zawieszeniem wykonania oraz kar wymierzonych bez warunkowego zawieszenia ich wykonania, powinien w pierwszej kolejności rozważyć czy zachodzą przesłanki warunkowego zawieszenia ewentualnej kary łącznej przewidziane art. 69 k.k. Pozytywna odpowiedź na to pytanie otwiera możliwość zastosowania art. 89 § 1 k.k. Odpowiedź negatywna prowadzi zaś musi do odstąpienia od połączenia rzeczonych kar. Wykluczone jest zaś trzecie, pojęciowo możliwe wyjście, polegające na wymierzeniu kary bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, na co właśnie zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 marca 2001 r. /.../